

Kohtuasi C-102/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

18. veebruar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen
(Halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond, Itaalia)**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

9. veebruar 2021

Kaebaja:

KW

Vastustaja:

Bolzano autonoomne provints

Põhikohtuasja ese

Elektrivõrku ühendamata mägimajade ja kaitseonide jaoks väikeste hüdroelektrijaamade rajamiseks antava abi siseturuga kokkusobivus; riigi ametiasutuste poolt abi tagasinõudmise õiguspärasus pärast liidu abiregulatsiooni kehtivuse lõppemist

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendus, ELTL artikkel 267, eelkõige

Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9) (edaspidi „määrus (EL) 2015/1589“)

Komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsus: ELTL artiklite 107 ja 108 raames antava riigiabi lubamine SA.32113 (10/N) (2013/C 1/02) (ELT 2013, C 1, lk 7) (edaspidi „riigiabi otsus SA.32113“)

Eelotsuse küsimused

1. Kas komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega SA.32113 (2010/N) lubatud abi 80% ulatuses väikeste hüdroelektrijaamade ehitamiseks, millega toota elektrienergiat taastuvenergia allikatest selliste Alpi kõrgmäestiku mägimajade ja kaitseonide omatarbeks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta, on 31. detsembril 2016 lõppenud?
2. Kui vastus sellele küsimusele on jaatav:
 - 2.1 Kas määruse (EL) 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuste sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon?
 - 2.2 Kas nimetatud abi on ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses kokkusobiv siseturuga, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine, või võib see moonutada konkurentsi ja mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust?

Viidatud liidu õigusnormid

ELTL artikli 107 lõige 1 ja lõike 3 punkt c, samuti artikli 108 lõiked 1, 2 ja 3

Määruse (EL) 2015/1589 artikli 1 punktid a, c, f, g, artikli 4 lõige 3, artikli 9 lõiked 3 ja 4, samuti põhjendus 28

Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT 2004, L 140, lk 1; ELT eriväljaanne 08/04, lk 3), artikli 4 lõige 1, lõike 2 punkt b ja lõige 3.

Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1) (edaspidi „määrus nr 651/2014“), artikli 41 lõike 7 punkt a, lõiked 8 ja 9

Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT 2013, L 352, lk 1) (edaspidi „määrus nr 1407/2013“), artiklid 3 ja 6

Riigiabi otsuse SA.32113 punktid 6, 97 ja 98

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

7. juuli 2010. aasta piirkondlik seadus nr 9 „Energia säästmise, taastuvenergia allikate ja kliimakaitse valdkonna sätted“, avaldatud 3. augusti 2010. aasta piirkondlikus ametlikus teatajas nr 31 käesoleval ajal kehtivas redaktsioonis (edaspidi „piirkondlik seadus nr 9“)

8. novembri 2010. aasta provintsiavalitsuse otsus nr 1804, avaldatud 13. novembri 2012. aasta piirkondlikus ametlikus teatajas nr 46 (edaspidi „provintsiavalitsuse otsus nr 1804“)

Asjaolud ja menetlus

- 1 Kaebuse esitaja (edaspidi „kaebaja“) on kinnistute omanik, mis ei ole nende kõrvalise asukoha tõttu ühendatud avalikku elektrivõrku.
- 2 Piirkondliku seadusega nr 9 anti abi 80% ulatuses hüdroelektrijaamade ehitamiseks, millega toodetakse elektrienergiat taastuvenergia allikatest mägimajadele ja kaitseonniudele, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta.
- 3 Nimetatud abikava kiitis heaks Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) 25. juulil 2012 riigiabi otsusega SA.32113.
- 4 Kaebaja taotles abikava alusel 15. septembril 2017 vastustaja pädevalt asutuselt abi andmist maksimumsummas, et ehitada hüdroelektrijaam oma kinnistutele. Toodetud elektrit tahetakse kasutada ainult oma tarbeks.
- 5 Pädev asutus andis oma otsusega kaebajale abi enda elektrienergiaga varustamiseks väikehüdroelektrijaama ehitamiseks summas 144 634 eurot – see vastab 80%-le abikõlblikest kuludest summas 180 792,48 eurot.
- 6 Väikehüdroelektrijaama ehitus lõpetati 27. septembril 2018. 16. novembril 2018 maksti välja abi summas 140 970 eurot.
- 7 27. jaanuaril 2020 tühistas pädev asutus osaliselt antud abi. Abikava SA.32113 kehtivus lõppes 31. detsembril 2016, provintsiavalitsus muutis abi andmise kriteeriume ja määruses nr 651/2014 vähendati 80-protsendilist maksimumsummat 65%-le abikõlblikest kuludest. Uute kriteeriumide alusel hinnati abikõlblikud kulud summaga 174 241,68 eurot ja arvestati abi 65% ulatuses, s.o 113 257,09 eurot. Kaebajal paluti 14. veebruaril 2020 tagastada abi osaliselt koos intressidega summas 27 946,12 eurot.
- 8 15. juunil 2020 esitas kaebaja halduskohtule tühistamiskaebuse teda koormava haldusakti, eelkõige osalise tühistamise ja tagasimakse nõude (edaspidi „vaidlustatud haldusakt“) peale.

- 9 Tema kaebus tugineb viiele õiguslikule väitele, milles ta heidab liidu õigusega seonduvalt ette järgmist:
- Abi ei ole õigusvastane, kuna tegemist ei ole riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Abi anti kaebajale kui eraisikule. Tegemist ei ole ettevõtjale toetuse maksmisega. Võimalik ei ole konkurentsi kahjustamine Euroopa Liidu siseselt, kuna toodetavat elektrienergiat kasutatakse vaid oma tarbeks.
 - Vastustaja rikkus määruse (EL) nr 1407/2013 artikleid 3 ja 6, kuna ta ei kontrollinud, kas abi anti kooskõlas kohaldatava määrusega.
 - Abi andmine on ELTL artikli 107 lõike 3 kohaselt lubatav. Teavitamismenetlus ei olnud nõutav, kuna ta on sellest määruse (EL) nr 651/2014 kohaselt vabastatud.
 - Määruse (EL) 2015/1589 artikli 2 säte, mille kohaselt tuleb uuest abist komisjonile teatada, ei kehti olemasoleva abi kohta, st abikavade ja üksikabi kohta, mille komisjon või nõukogu on heaks kiitnud. Olemasoleva, juba heaks kiidetud abi nagu see, mis on käesoleva juhtumi esemeks, kohta ei pea esitama teavitust ega saama kinnitust. Käesoleval juhul ei ole komisjon algatanud määruse (EL) 2015/1589 artikli 22 kohast menetlust ja järelikult ei olnud tal vastuväiteid abi suhtes.
 - Tühistamine on õigusvastane, sest puudub komisjoni otsus abi tagasinõudmise kohta ja ametiasutusel ei olnud pädevust lugeda abi ilma komisjoni otsuseta määruse (EL) 2015/1589 III peatüki kohaselt õigusvastaseks.
- 10 Vastustaja palub jätta kaebuse rahuldamata.
- 11 Ta on seisukohal, et tegemist on õigusvastase riigiabiga, kuna riigiabikava SA.32113 kehtivus lõppes 31. detsembril 2016 ja seega puudus abil õiguslik alus. Lisaks rikuti abi andmisel määrust (EL) 651/2014. Seetõttu oleks tulnud abi kohandada määrusega ja seda vähendada.

Eelotsusetaotluse põhjendus

- 12 Kaebuse eduväljavaated sõltuvad Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsusest aluslepingute tõlgenduse kohta.
- 13 Kolleegium peab vajalikuks esitada vastavalt ELTL artiklile 267 eespool nimetatud eelotsuse küsimused alljärgnevatel põhjustel, sest need on seoses kaebaja esitatud kaebuse mitme väitega asja lahendamisel olulised.

Liidu ja liikmesriigi õigusaktid

- 14 Vaidluse lahendamisel olulised õigusnormid on nimetatud eespool alajaotustes „Viidatud liikmesriigi õigusnormid“ ja „Viidatud liidu õigusnormid“. Alljärgnevad seisukohad täiendavad neid.
- 15 Piirkondlik seadus nr 9 näeb ette, et Bolzano provints võib anda abi kuni 80% taastuenergia allikatest elektrienergia tootmisrajatiste ehitamiseks ja laiendamiseks. Sel alusel otsustati provintsivalitsuse otsusega nr 1804 anda nende rajatiste jaoks abi mägimajade ja kaitseonide jaoks hüdroelektrijaamade ehitamiseks ja laiendamiseks. Lisaks tuli kulutused järgnevate eelarveaastate arvelt kindlaks määrata iga-aastase eelarveseadusega.
- 16 Komisjon kiitis oma riigiabi otsuses SA.32113 eelpool kirjeldatud abikava heaks. Sellest nähtub, et abikava jaoks oli ette nähtud eelarvevahendeid ühtekokku 187 miljonit eurot ja iga-aastaselt 32 miljonit eurot, samuti kava kehtivus kuni 31. detsembrini 2016. Komisjoni selgituste kohaselt ei kujuta umbes pool vahenditest riigiabi, täpset kehtivust selgelt ei nimetata.
- 17 Eelkõige mägimajade ja kaitseonide jaoks ette nähtud hüdroelektrijaamade investeeringuabi kohta tegi komisjon otsuse mitte esitada vastuväiteid, kuna tegemist on siseturuga kokkusobiva riigiabiga teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.
- 18 Kõrvalistes piirkondades, kus puudub ühendus elektrivõrguga, elektrienergia tootmise mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele hindas ta *a priori* väheseks (riigiabi otsuse SA.32113 punkt 97).
- 19 Ettenähtud kava eesmärk on tasakaalustada tõelist territoriaalset eripära ning seda õigustab objektiivselt vajadus kõrvaldada ratsionaalsel viisil usaldusväärse ja tõhusa elektrienergiaga varustatuse puudujäägid eemal asuvatel Alto Adige aladel. Seetõttu jõudis komisjon otsusele, et abil on Alto Adige maapiirkondade ja alpialade elektrifitseerimise jaoks ühtekokku positiivne toime, kuna see aitab kaasa tagada klientide, eelkõige perede ja väikeettevõtjate õigust usaldusväärsele ja keskkonnasõbralikule elektriga varustatusele (riigiabi otsuse SA.32113 punkt 98).
- 20 Määruse (EL) nr 651/2014 artikli 41 („Taastuenergia tootetud energia edendamiseks tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi“) kohaselt on taastuenergia tootetud energia edendamiseks tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi siseturuga kokkusobiv ja vabastatud teavitamiskohustusest, kui see täidab nimetatud sättes kehtestatud tingimused.

Eelotsuse küsimused

- 21 Kaebuse esimene väide tõstatab küsimuse, kas antud 80-protsendilises ulatuses abi võib kaasa tuua konkurentsi moonutamise ja mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust.
- 22 Kui vastus sellele küsimusele on eitav, toob see endaga kaasa vaidlustatud haldusakti tühistamise.
- 23 Lisaks on selle kohtu menetluses veel seitse sarnast juhtumit, mille aluseks on sama õigusküsimus.
- 24 Kaebuse ülejäänud väited tõstavad küsimuse, kas käesoleval juhul on tegemist olemasoleva abiga ja kas riigi ametiasutus võis selle küsimuse lahendada ise või kas ta oleks pidanud selle küsimuse saatma lahendamiseks komisjonile.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on sellega seoses kahtlused komisjoni heaks kiidetud abikava SA.32113 tegeliku lõppemisega seonduvalt.
- 26 Riigiabi otsuses SA.32113 endas ei ole kava ajalist piirangut selgelt määratletud. Ainult selle avaldatud osast 4. jaanuari 2013. aasta Euroopa Liidu Teatajas nähtub, et piirkondlikus seaduses ette nähtud abikava nähti ette kestusega kuni 31. detsember 2016.
- 27 Piirkondlik seadus nr 9 nägi ette, et iga-aastase eelarveseadusega määratakse kindlaks vajalikud vahendid väikehüdroelektrijaamade ehitamiseks selliste mägimajade ja kaitseonide jaoks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta.
- 28 See toimus ka pärast 2016. aastat ning 2017. aasta ja 2018. aasta provintsieelarves olid vastavad summad ette nähtud.
- 29 Riigiabi otsuses SA.32113 luges komisjon piirkondliku seaduse nr 9 eesmärgi seoses elektrivõrku ühendamata mägimajade ja kaitseonidega siseturuga kokkusobivaks.
- 30 Seetõttu tekib küsimus, kas abikava, mis puudutas mägimajade ja kaitseonide elektrifitseerimist taastuenergia allikatest ja mille komisjon tunnistas ELTL artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobivaks, lõppes 31. detsembril 2016.
- 31 Kui vastus sellele küsimusele on eitav, oleks antud abi olemasolev abi ning selle tulemusena oleks vaidlustatud abi vähendamine õigusvastane.
- 32 Kui vastus sellele küsimusele oleks jaatav, oleks seevastu tegemist abiga, mis anti pärast komisjoni heaks kiidetud ajavahemiku möödumist. Ka juhul kui ei esine komisjoni seatud tingimuste ja kohustuste rikkumist, oleks tegemist abi kuritarvitamisega.

- 33 Sellisel juhul tuleb kontrollida, kas määruse (EL) 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuse sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon.
- 34 Lisaks sellele tuleb kontrollida, kas see abi on jätkuvalt – nagu märkis komisjon riigiabi otsuses SA.32113 – siseturuga kokkusobiv artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine.

TÖÖDOKUMENT